

Рекомендовано до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол від 17.07.2025 № 11).

3-12 Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення : матер. V Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 27 черв. 2025 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2025. 243 с.

Збірник конференції містить матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення» (27.06.2025), у роботі якої взяли участь представники закладів вищої освіти, наукових установ, правоохоронних органів, недержавних установ України та іноземних держав.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (голова); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА** (заст. голови); докт. юрид. наук., проф. **Адріан ВАШКО**; канд. юрид. наук, доц. **Тетяна АЛФЬОРОВА**; докт. юрид. наук, доц. **Вадим ДАВИДЮК**; канд. юрид. наук **Сергій ДУБОВ**; докт. юрид. наук, проф. **Вадим НЕГОДЧЕНКО**; канд. юрид. наук, доц. **Станіслав ЧЕРНОП'ЯТОВ**; **Андрій МІРОШНИК** (секретар).

ISBN 978-617-8778-22-4

© ВНПЗ ДГУ, 2025
© Автори, 2025

Artiom Pilat

USE OF SPECIAL KNOWLEDGE IN THE PROCEDURE OF
CRIMINAL CASES..... 135

Sofia Pilat

GUARANTEEING FUNDAMENTAL HUMAN RIGHTS THROUGH
THE LENS OF THE INSTITUTION OF CHALLENGING (RECUSING)
THE EXPERT IN CRIMINAL PROCEEDINGS..... 141

Nicolae Scafari

PROTECTION OF PRIVATE LIFE DURING THE CRIMINAL
INVESTIGATION PHASE..... 147

Біла А.В.

АДВОКАТСЬКЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ
ПРАВ КЛІЄНТА: СПІВВІДНОШЕННЯ З ОПЕРАТИВНО-
РОЗШУКОВИМИ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНИМИ МЕТОДАМИ..... 153

Біла А.В., Царьова К.В.

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ІНСТРУМЕНТ
ДОВЕДЕННЯ МОБІНГУ ТА ДИСКРИМІНАЦІЇ: АДВОКАТУРА МІЖ
ПРАВОВИМ І ГУМАНІТАРНИМ ПІДХОДОМ..... 156

Булгакова Ю.М., Макарова А.М.

ЩОДО ЗАПОЗИЧЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ДОСВІДУ ІЗ
ЗАПОБІГАННЯ КИШЕНЬКОВИХ КРАДІЖОК ДОСВІД
КОРОЛІВСТВА ІСПАНІЯ..... 159

Грицаченко В.В.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ
ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ
ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ..... 161

Кириченко О.В.

СТАН НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ
ТА КРИМІНОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ПРОТИДІЇ НЕПРАВДИВИМ
ПОВІДОМЛЕННЯМ ПРО ЗАГРОЗУ ГРОМАДСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ..... 164

Кисельов А.О., Білецький Є.І.

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНОГО
КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ..... 171

Кривопуск О.Г., Зазвірський В.О.

ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ З РОЗКРИТТЯ
ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ ЧИ
ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ..... 173

ручним методом, і має аналогічний характер та специфіку діяльності щодо впровадження інструментів ІІІ у правоохоронну діяльність, що у свою чергу можна розцінювати як підтвердження вірності обраної наукової концепції оперативно-розшукової протидії злочинам як пріоритетного напрямку проактивної правоохоронної діяльності, а також кроку до визначення статусу аналогічної за характером діяльності, тільки не безпосередньо людиною, а системами та інструментами ІІІ.

Список використаних джерел та літератури:

1. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 03.06.2025).
2. Грицаченко В. В. Оперативно-розшукова протидія злочинам органами внутрішніх справ в системі протидії злочинності: сучасний стан проблеми. *Актуальні питання оперативно-розшукової протидії злочинам* : матер. наук.-практ. семінару (Дніпропетровськ, 16 трав. 2014 р.). Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2014. С. 39–41.
3. Грицаченко В. В. Органи внутрішніх справ як суб'єкти оперативно-розшукової протидії злочинам. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави* : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 11 груд. 2014 р.). Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2014. С. 246–248.
4. Кириченко О. В. Сутність оперативно-розшукової протидії злочинам. *Актуальні питання оперативно-розшукової протидії злочинам* : матер. наук.-практ. семінару (Дніпропетровськ, 25 квіт. 2013 р.). Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. С. 34–36.
5. Кириченко О. В. Кримінальна поліція як суб'єкт оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 4. С. 254–260.

Кириченко Олег Вікторович

доктор юридичних наук, професор,

ректор

Дніпровського гуманітарного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2046-9522>

СТАН НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ТА КРИМІНОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ПРОТИДІЇ НЕПРАВДИВИМ ПОВІДОМЛЕННЯМ ПРО ЗАГРОЗУ ГРОМАДСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ

У Кримінальному кодексі України (далі – КК) [1] передбачено кримінальна відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності (ст. 259), зокрема: у частині 1 – за завідомо неправдиве повідомлення про

підготовку вибуху, підпалу або інших дій, які загрожують загибеллю людей чи іншими тяжкими наслідками; а у частині 2 – за те саме діяння, якщо об'єктами завідомо неправдивого повідомлення стали критично важливі об'єкти інфраструктури або будівлі чи споруди, що забезпечують діяльність органів державної влади, або заклади охорони здоров'я, або заклади освіти або якщо воно спричинило тяжкі наслідки чи вчинене повторно.

Суспільна небезпечність даного кримінального правопорушення полягає в тому, що неправдиве повідомлення про небезпеку порушує нормальний ритм життя суспільства і держави, вносить елементи дезорганізації у діяльність установ, організацій і підприємств, порушує роботу транспорту, породжує неправдиві чутки, сіє паніку серед населення, завдає значної економічної шкоди державі [2, с. 153-154].

Слід зазначити, що у 90-х роках ХХ ст. жодного дня не проходило без повідомлення у засобах масової інформації про евакуацію пасажирів та персоналу аеропортів, метрополітену, вокзалів, учнів шкіл, глядачів кіноконцертних закладів, працівників підприємств, установ та організацій через повідомлення про загрозу вибуху, отруєння тощо, причому різке збільшення кількості таких випадків відбувалося на тлі зростання кількості реально вчинених терористичних актів. Правоохоронні органи були вимушені реагувати на таку інформацію, відволікаючи на перевірку цих повідомлень значні людські та матеріальні ресурси, призупиняючи роботу підприємств, установ, організацій. У зв'язку з цим у 1993 році КК 1960 року було доповнено ст. 206² «Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення або пошкодження об'єктів власності». До введення цієї норми відповідальність за вказані дії наставала за ч. 2 ст. 206 цього Кодексу як за злісне хуліганство, що не в повній мірі відповідало сутності вказаного злочину [3, с. 5-6].

Враховуючи те, що у КК 2001 року законодавець лише редакційно змінив диспозицію відповідної норми, від чого зміст складу злочину змін не зазнав, а зазначена кримінально-правова норма залишилася досить складною для сприйняття та застосування у практичній діяльності; неефективне застосування ст. 259 КК правоохоронними органами; значна поширеність завідомо неправдивих повідомлень про загрозу громадській безпеці; недостатня теоретична розробленість проблеми протидії цьому явищу обумовило проведення нами дисертаційного дослідження на тему «Кримінально-правові та кримінологічні аспекти протидії завідомо неправдивим повідомленням про загрозу громадській безпеці» [4], захист якої відбувся у 2005 році.

Робота була першим в Україні комплексним монографічним дослідженням кримінально-правових та кримінологічних аспектів протидії завідомо неправдивому повідомленню про загрозу громадській безпеці, в якій було запропоновано такі нові положення й висновки:

1) визначено родовий, видовий, основний та додатковий безпосередні об'єкти завідомо неправдивого повідомлення про загрозу громадській безпеці.

Родовим об'єктом завідомо неправдивого повідомлення про загрозу громадській безпеці є громадська безпека у широкому розумінні, видовим об'єктом – загальна громадська безпека. Основним безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст.259 КК, є загальна громадська безпека як цінність, яка зазнає шкоди тільки від цього злочину. Додатковими факультативними об'єктами розгляданого злочину є такі цінності, як життя, здоров'я, власність, порядок управління, громадський порядок тощо;

2) за результатами дослідження об'єкта злочину запропоновано назву розділу IX КК викласти в такій редакції: «Злочини проти загальної громадської безпеки»;

3) обґрунтовано необхідність зміни назви ст. 259 КК на таку: «Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу громадській безпеці»;

4) доведено, що предметом злочину, передбаченого ст.259 КК, є інформація про відсутність небезпеки як необхідний компонент громадської безпеки;

5) проведено розмежування між предметом і засобами вчинення розгляданого злочину та доведено, що неправдива інформація як засіб вчинення цього злочину є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони;

6) обґрунтовано доцільність зниження віку кримінальної відповідальності за завідомо неправдиве повідомлення про загрозу громадській безпеці з 16-ти до 14-ти років;

7) доведено, що згідно зі ст. 259 КК відповідальність настає лише за умисне неправдиве повідомлення про загрозу громадській безпеці, про що свідчить вказівка на завідомість такого повідомлення, тобто точне знання про його неправдивість;

8) аргументовано власне тлумачення кваліфікуючих ознак складу злочину, передбаченого ст. 259 КК та доцільність уточнення деяких з них. Замість тяжких наслідків пропонується встановити таке: «якщо воно призвело до загибелі людей, заподіяння тяжкого тілесного ушкодження хоча б одній особі або середньої тяжкості тілесних ушкоджень кільком особам, або завдало майнової шкоди у великих розмірах»;

9) запропоновано ст.259 КК доповнити приміткою такого змісту: «майновою шкодою у великих розмірах слід вважати прямі збитки на суму, яка у триста і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян»;

10) обґрунтовано відмежування завідомо неправдивого повідомлення про загрозу громадській безпеці від суміжних злочинів та адміністративних деліктів, таких як терористичний акт, хуліганство, погроза вбивством, погроза знищення майна, групове порушення громадського порядку, завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, завідомо неправдивий виклик спеціальних служб тощо;

11) вперше було проаналізовано стан завідомо неправдивого повідомлення про загрозу громадській безпеці в Україні, обґрунтовано

висновок про тенденцію зростання кількості цих деліктів та зроблено висновок про те, що цей злочин є високолатентним;

12) визначено основні причини та умови, що сприяють вчиненню в Україні завідомо неправдивих повідомлень про загрозу громадській безпеці і на цій основі рекомендовано заходи запобігання цьому злочину;

13) запропоновано низку напрямків удосконалення правоохоронної діяльності щодо запобігання завідомо неправдивим повідомленням про загрозу громадській безпеці, а також підвищення ефективності роботи органів дізнання та досудового слідства з цієї категорії справ [4, с. 7-8].

У подальшому нами проводилися дослідження за цим напрямом [2; 5; 6], де ми пропонували напрями удосконалення норми про кримінальну відповідальність за цей вид кримінального правопорушення, зокрема пропонували викласти ст. 259 КК у такій редакції:

«Повідомлення неправдивих відомостей про загрозу громадській безпеці

1. Умисне повідомлення неправдивих відомостей про підготовку вибуху, підпалу або інших дій, які загрожують загибеллю людей чи іншими тяжкими наслідками, –

карається позбавленням волі на строк від двох до шести років.

2. Те саме діяння, якщо воно призвело до загибелі людей, заподіяння тяжкого або середньої тяжкості тілесних ушкоджень, або завдало майнової шкоди в особливо великих розмірах, або вчинене повторно, –

карається позбавленням волі на строк від чотирьох до восьми років.

Примітка. Майнова шкода вважається заподіяною в особливо великих розмірах, якщо реальні збитки становлять суму, яка в тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян на момент вчинення злочину» [2, с. 157].

У проєкті нового КК зазначене суспільно небезпечне діяння передбачено у ст. 7.3.9. «Неправдиве повідомлення про небезпеку», яке віднесено до кримінальних правопорушень проти загальної безпеки, та запропоновано така редакція кримінально-правової норми:

«Особа, яка повідомила органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, міжнародній організації або представництву іноземної держави, юридичній чи фізичній особі завідомо неправдиву інформацію про небезпеку: 1) для життя невизначеної кількості людей або 2) об'єкту критичної інфраструктури, – вчинила злочин 3 ступеня» [7].

Як зазначив А. А. Васильєв, необхідність і доцільність внесення змін до КК щодо вдосконалення норми про відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян не викликає сумнівів, однак визначенню їх формату та змісту повинні передувати наукові дослідження. Зокрема, доцільним вбачається розширення відомостей, повідомлення про які здатні створити обстановку небезпеки за рахунок віднесення до них інформації про інші (крім указаних у ст. 259 КК України) види небезпек, посилення відповідальності за повідомлення про небезпеку, що загрожують

об'єктам важливого народногосподарського чи оборонного значення, а також критично важливим об'єктам інфраструктури. Зазначені питання повинні розроблятися у чіткій взаємодії теорії із практикою [8, с. 90]. Крім того, на думку К. В. Юртаєвої, науковий інтерес також викликають зокрема питання відмежування цього злочину від інших складів та правопорушень. Вивчення зазначеної проблематики може стати темою подальших наукових досліджень [9, с. 72].

Серед дослідників питань кримінальної відповідальності за кримінальне правопорушення, передбачене ст. 259 КК, триває дискусія й щодо визначення об'єкта завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. Так, існує думка, що основним об'єктом цього кримінально протиправного діяння фактично є не громадська безпека, а громадський порядок [10, с. 484; 11, с. 51].

Питанням суб'єктивних ознак завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності присвячено робота В. А. Мисливого, яким було зроблено ряд висновків: 1) 12,4 % осіб, які вчинили ці діяння, були визнані судом неосудними; 2) серед суб'єктів злочину переважають особи чоловічої статі (93,0 %); 3) питома вага неповнолітніх осіб віком від 16 до 18 років, засуджених за вказані діяння, становить лише 0,2 %; 4) найбільш криміногенним контингентом є особи віком від 30 до 50 років (55,0 %); 5) доречно підтримати закріплення у кримінальному законі такої ознаки, як стан суб'єкта при вчиненні злочину, адже 34,0 % засуджених вчинили ці злочини у стані сп'яніння; 6) більшість суб'єктів злочинів мають належний рівень освіти, що потенційно виключає випадки можливого невігластва; 7) значна частина засуджених не була залучена до продуктивної соціальної діяльності, адже 71,0 % злочинців – це працездатні особи, які не працювали і не навчалися, з яких 17,0 % мали судимість; 8) суб'єктивна сторона цих злочинів передбачає лише прямий умисел, який переважно виникає раптово; 9) кваліфікація діяння за ч. 2 ст. 259 КК при наявності тяжких наслідків передбачає необережну форму вини, але при цьому злочин вважається умисним; 10) у більшості вироків мотив і мета вчинення цих діянь судами не з'ясовується, хоча їх підґрунтям часто виступають такі чинники, як роздратованість, помста, ревності, гнів, заздрість, образи, тяжкі сімейні обставини, складні життєві ситуації, нервові виснаження тощо; 11) незважаючи на те, що ці злочини є тяжкими, у 85,0 % випадків підсудним призначалося покарання у вигляді позбавлення волі на строк до п'яти років із звільненням на підставі ст. 75 КК від відбування покарання з випробуванням, що свідчить про те, що суворість санкцій ст. 259 КК має потенційно обмежену застосовність [12, с. 726].

Кримінологічним аспектам протидії цим кримінально протиправним діянням присвячено дисертаційне дослідження А. А. Азарової «Кримінологічна характеристика та запобігання завідомо неправдивим повідомленням про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності» (2020 рік) [13]. Авторкою зазначено, що нею уперше:

1) розкрито зміст елементів кримінологічної характеристики даного кримінального правопорушення з виокремленням відомостей про стан, структуру й динаміку кримінально караного діяння, причин та умов, які сприяють їх учиненню, соціально-психологічних ознак правопорушників, а також наведено кореляційні зв'язки між окремими елементами, зокрема, доведено зв'язок поведінки осіб, які завідомо неправдиво повідомляють про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності зі ступенем латентності злочинів та ефективністю вжитих заходів запобігання; 2) з'ясовано місце запобігання завідомо неправдивому повідомленню про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності в системі забезпечення національної безпеки країни, що полягає в реалізації на загальнодержавному та відомчому (міжвідомчому) рівнях комплексу правових, організаційних та практичних заходів з метою системного кримінологічного аналізу цього явища, виявлення та усунення детермінантів, викриття осіб, припинення злочинних дій на стадіях підготовки або замаху, а також відвернення (мінімізації) їх негативних наслідків для громадян, суб'єктів господарювання й держави шляхом відшкодування завданих збитків; 3) розроблені пропозиції щодо удосконалення діяльності із запобігання завідомо неправдивим повідомленням про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності на спеціальнокримінологічному рівні, які представлені у комплексних планів заходів запобігання цим злочинам [13, с. 21-22].

Підсумовуючи слід зазначити, що усі дослідники акцентують увагу у різні періоди часу на актуальності проблематики дослідження кримінально-правових та кримінологічних аспектів протидії неправдивим повідомленням про загрозу громадській безпеці.

На наш погляд, на сьогодні з урахуванням воєнного стану в країні серед пріоритетних напрямів дослідження слід виділити такі: 1) тенденції поширення неправдивих повідомлень про загрозу громадській безпеці в умовах воєнного стану та чинники, що впливають на їх розповсюдження; 2) латентність неправдивих повідомлень про загрозу громадській безпеці; 3) морально-психологічні якості особи, що вчинила кримінальне правопорушення, передбачене ст. 259 КК; 4) профілактика органами Національної поліції цим кримінально протиправним діянням; 5) відповідність санкції ст. 259 КК суспільно небезпечності діяння та особливості призначення покарання за цей вид кримінального правопорушення.

Список використаних джерел та літератури:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 25.02.2024).

2. Кириченко О. В. Кримінально-правова характеристика неправдивого повідомлення про загрозу громадській безпеці. *Jurnalul juridic national : teorie si practica*. 2014. № 4 (8). С. 152–157.

3. Куц В. М., Кириченко О. В. Неправдиве повідомлення про загрозу громадській безпеці (кримінально-правова характеристика та заходи протидії) : монограф. Київ, Харків : Харків юридичний, 2006. 212 с.

4. Кириченко О. В. Кримінально-правові та кримінологічні аспекти протидії завідомо неправдивим повідомленням про загрозу громадській безпеці : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. Харків, 2005. 234 с.

5. Кириченко О. В. Громадська безпека як об'єкт кримінально-правової охорони. *Право і суспільство*. 2012. № 3. С. 185–190.

6. Кириченко О. В. Напрями удосконалення норми про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. *Актуальні проблеми забезпечення публічного порядку та безпеки в сучасних умовах: вітчизняний та міжнародний досвід* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 25 жовт. 2019 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. С. 120–122.

7. Кримінальний кодекс України : проєкт. URL: <https://newcriminalcode.org.ua> (дата звернення: 15.06.2025).

8. Васильєв А. А. Кримінальна відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності: сучасний стан і напрями вдосконалення. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2020. № 1(22). С. 82–91.

9. Юртаєва К. В. Кримінальна відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про загрозу громадській безпеці, знищення чи пошкодження об'єктів власності: проблемні питання теорії та практики. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2014. № 8. С. 63–74.

10. Берлянд К. І. Щодо сутності завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності як особливого різновиду хуліганських дій. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 3. С. 478–485.

11. Ємельянов В. П. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності: кримінально-правова сутність та об'єкт злочину. *Міжнародний журнал «Право і суспільство»*. 2015. Вип. 2. С. 48-53.

12. Мисливий В. А. Відповідальність за неправдиве повідомлення про загрозу громадській безпеці: суб'єктивні ознаки. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 9(27). С. 718-727. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/14855/14925> (дата звернення: 15.06.2025).

13. Азарова А. А. Кримінологічна характеристика та запобігання завідомо неправдивим повідомленням про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. Київ, 2020. 198 с.